

BÖLÜM 13

BAŞ VE/VEYA BOYUN TRAVMASI İLE İLİŞKİLİ BAŞAĞRILARI

Gülin MORKAVUK¹

GİRİŞ

Baş ağrısı toplumda en sık görülen şikayetlerden biridir. Genel popülasyonda ömür boyu en az bir kez baş ağrısı yaşama oranının %90'ın üzerinde olduğu bilinmektedir. Baş ağrıları, primer ve sekonder baş ağrıları olarak iki ana grupta incelenmektedir. Bu bölümde sekonder baş ağrılarına giriş ve tanı kriterleri ile baş ve/veya boyun travması ile ilişkili baş ağrısı ele alınacaktır.

SEKONDER BAŞ AĞRILARI

Neden olabileceği kabul edilen başka bir bozuklukla ilişkili olarak ortaya çıkan, yeni başlayan baş ağrısı sekonder baş ağrısı olarak isimlendirilir.

Sekonder baş ağrıları için genel tanı kriterleri:

- A. C kriterini karşılayan herhangi bir baş ağrısı
- B. Baş ağrısına neden olabileceği bilimsel olarak belgelenmiş başka bir bozukluğun teşhis edilmesi
- C. Aşağıdakilerden en az ikisi ile gösterilen nedensellik kanıtı
 1. Baş ağrısı, varsayılan nedensel bozukluğun başlangıcı ile zamansal ilişki içinde gelişmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ufuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, drgcmor@yahoo.com

ğına, posttravmatik Baş ağrısı fenotipine ve başka semptomların varlığına göre tedavi sonuçlarının farklılık göstermesi olasıdır (39).

SONUÇ

Baş ve/veya boyun travmasına veya yaralanmasına bağlı baş ağrısı türleri, en sık görülen sekonder baş ağrısı bozuklukları arasındadır. Bu ağrılar için erken dönemde uygun tedavi başlanmadığında, hasta sürekli analjezik ilaç kullanmakta ve sonuçta ilaç aşırı kullanım baş ağrısı meydana gelebilmektedir. Bu nedenle zamanında tanı konulup, her geçen gün artan tedavi seçenekleri ile tedavisinin düzenlenmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

1. Headache Classification Committee of the International Headache Society (IHS). The International Classification of Headache Disorders, 3rd edition. Cephalalgia, 2018;38:1–211. Doi: 10.1177/0333102417738202.
2. Seifert TD, Evans RW. Posttraumatic headache: a review. Curr Pain Headache Rep, 2010;14(4):292–298 Doi: 10.1007/s11916-010-0117-7.
3. Couch J, Lipton R, Stewart W, et al. Head or neck injury increases the risk of chronic daily headache: a population-based study. Neurology, 2007;69(11):1169–77. Doi: 10.1212/01.wnl.0000276985.07981.0a.
4. Lew HL, Lin PH, Fuh JL, et al. Characteristics and treatment of headache after traumatic brain injury: A focused review. Am J Phys Med Rehabil., 2006;85:619-627. Doi: 10.1097/01.phm.0000223235.09931.c0.
5. Kashluba S, Paniak C, Blake T, et al. A longitudinal, controlled study of patient complaints following treated mild traumatic brain injury. Arch Clin Neuropsychol, 2004;19:805-816. Doi: 10.1016/j.acn.2003.09.005.
6. MacGregor AJ, Dougherty AL, Tang JJ, et al. Postconcussive symptom reporting among US combat veterans with mild traumatic brain injury from Operation Iraqi Freedom. J Head Trauma Rehabil, 2013;28:59-67. Doi: 10.1097/HTR.0b013e3182596382.
7. Kamins J, Charles A. Posttraumatic Headache: Basic Mechanisms and Therapeutic Targets. Headache, 2018;58:811-826. Doi: 10.1111/head.13312.
8. Lucas S. Posttraumatic Headache: Clinical Characterization and Management. Curr Pain Headache Rep, 2015;19:48. Doi: 10.1007/s11916-015-0520-1.
9. Lucas S, Hoffman JM, Bell KR, et al. A prospective study of prevalence and characterization of headache following mild traumatic brain injury. Cephalalgia, 2014;34:93-102. Doi: 10.1177/0333102413499645.
10. Barkhoudarian G, Hovda DA, Giza CC. The molecular pathophysiology of concussive brain injury – An update. Phys Med Rehabil Clin N Am, 2016;27:373-393. Doi: 10.1016/j.pmr.2016.01.003.
11. Giza CC, Hovda DA. The new neurometabolic cascade of concussion. Neurosurgery, 2014;75(Suppl.4):S24-33. Doi: 10.1227/NEU.0000000000000505.
12. Sufirinko A, McAllister-Deitrick J, Elbin RJ, et al. Family history of migraine associated

- with posttraumatic migraine symptoms following sport-related concussion. *J Head Trauma Rehabil*, 2017;33:1-14. Doi: 10.1097/HTR.0000000000000315.
13. Kjeldgaard D, Forchhammer H, Teasdale T, et al. Chronic post- traumatic headache after mild head injury: a descriptive study. *Cephalalgia*, 2014;34(3):191–200. Doi:10.1177/0333102413505236.
 14. Minen MT, Boubour A, Walia H et al. Post-concussive syndrome: a focus on post- traumatic headache and related cognitive, psychiatric, and sleep issues. *Curr. Neurol. Neurosci. Rep*, 2016;16(11): 100 Doi: 10.1007/s11910-016-0697-7.
 15. Bryan CJ, Hernandez AM. Predictors of post-traumatic headache severity among deployed military personnel. *Headache*, 2011;51(6):945–53. Doi: 10.1111/j.1526-4610.2011.01887.x.
 16. Afari N, Harder LH, Madra NJ, et al. PTSD, combat injury, and headache in veterans returning from Iraq/Afghanistan. *Headache*, 2009;49(9):1267–76. Doi: 10.1111/j.1526-4610.2009.01517.x.
 17. Jaramillo CA, Eapen BC, McGeary CA, et al. A cohort study examining headaches among veterans of Iraq and Afghanistan wars: associations with traumatic brain injury, PTSD, and depression. *Headache*, 2016;56(3):528–39. Doi:10.1111/head.12726.
 18. Yilmaz T, Roks G, Koning M, et al. Risk factors and outcomes associated with post- traumatic headache after mild traumatic brain injury. *Emerg. Med, J.* 2017;34(12):800–805. Doi:10.1136/emered-2015-205429.
 19. Oberman M, Naegel S, Bosche B, et al. An update on the management of posttraumatic headache. *Ther Adv Neurol Disord*, 2015;8:311–315. Doi: 10.1177/1756285615605699.
 20. Ferrari R. Whiplash – review of a commonly misunderstood injury. *Am J Med*, 2002;112:162–163. Doi: 10.1016/s0002-9343(01)00953-6.
 21. Alexander MP. The evidence for brain injury in whiplash injuries. *Pain Res Manage*, 2003;8:19–23. Doi: 10.1155/2003/360495.
 22. Chung Y, Han D. Vertebrobasilar dissection: a possible role of whiplash injury in its pathogenesis. *Neurol Res*, 2002;24: 129–138. Doi: 10.1179/016164102101199666.
 23. Kivioja J, Sjalín M, Lindgren U. Psychiatric morbidity in patients with chronic whiplash-associated disorder. *Spine*, 2004;29: 1235–1239. Doi: 10.1097/00007632-200406010-00013.
 24. Richter M, Ferrari R, Otte D, et al. Correlation of clinical findings, collision parameters, and psychological factors in the outcome of whiplash associated disorders. *J Neurol Neurosurg Psychiatry*, 2004;75: 758–764. Doi: 10.1136/jnnp.2003.026963.
 25. Bogduk N. The neck and headaches. *Neurol Clin*, 2014;32:471-487. Doi: 10.1016/j.ncl.2013.11.005
 26. Evans RW. Sports and Headaches. *Headache*, 2018;58(3):426-437. Doi: 10.1111/head.13263.
 27. Ropper AH, Samuels MA. (2009). *Adams and Victor's Principles of Neurology*. (Murat EMRE Çev. Ed.). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
 28. Schrader H, Stovner L, Ferrari R. Chronic whiplash syndrome – an overview *Tidsskri Nor Laegeforen*, 2002;122: 1296–1299.
 29. Al-Khazali HM, Ashina H, Iljazi A, et al. Neck pain and headache after whiplash injury: a systematic review and meta-analysis. *Pain*, 2020;161(5):880-888. Doi: 10.1097/j.pain.0000000000001805.

30. Carroll L, Holm L, Ferrari R, et al. Recovery in whiplash-associated disorders: do you get what you expect? *J Rheumatol*, 2009;36: 1063–1070. Doi: 10.3899/jrheum.080680.
31. Ashina H, Porreca F, Anderson T, et al. Post-traumatic headache: epidemiology and pathophysiological insights. *Nat Rev Neurol*, 2019;15(10):607-617 Doi: 10.1038/s41582-019-0243-8.
32. Gurr B, Coetzer BR. The effectiveness of cognitive behavioural therapy for post-traumatic headaches. *Brain Inj*, 2005;19(7):481-91. Doi: 10.1080/02699050400005176.
33. Jenkins CM. Biofeedback self-regulation training to treat postconcussion headache in a special operations support soldier. *J Spec Oper Med*, 2012;12(4):24–7.
34. Fraser F, Matsuzawa Y, Lee YSC, et al. Behavioral Treatments for Post-Traumatic Headache. *Curr Pain Headache Rep*, 2017; 21(5): 22. Doi: 10.1007/s11916-017-0624-x.
35. Lagos L, Thompson J, Vaschillo E. A preliminary study: heart rate variability biofeedback for treatment of postconcussion syndrome. *Biofeedback*, 2013;41(3):136-143. Doi:10.5298/1081-5937-41.3.02
36. Conidi FX. Interventional Treatment for Post-traumatic Headache. *Curr Pain Headache Rep*, 2016;20(6):40. Doi: 10.1007/s11916-016-0570-z.
37. Chan C, Iverson GL, Purtzki J, et al. Safety of active rehabilitation for persistent symptoms after pediatric sport-related concussion: A randomized controlled trial. *Arch Phys Med Rehabil*, 2018;99: 242-249. Doi: 10.1016/j.apmr.2017.09.108.
38. Leddy J, Hinds A, Sirica D, et al. The role of controlled exercise in concussion management. *Pm R*, 2016;8:S91-S100. Doi: 10.1016/j.pmrj.2015.10.017.
39. Howard L, Schwedt TJ. Posttraumatic headache: recent progress. *Curr Opin Neurol*, 2020;33(3):316-322. Doi:10.1097/WCO.0000000000000815.